

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **_Фінансового менеджменту та фондового ринку**

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування

освітньо-професійна програма
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування

на тему: **«Фінансова стійкість комерційного банку»**

Виконавець:

студент факультету ФБС

Петров Євгеній Миколайович

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Лапіна Ірина Сергіївна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ключовою ланкою у функціонуванні економіки держави виступають банки, адже саме їм належить пріоритетна роль у мобілізації тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання, у спрямуванні необхідних обсягів грошових капіталів у найприбутковіші галузі економіки, що в кінцевому результаті приводить до підвищення матеріального добробуту населення країни.

Становлення і розвиток банківської системи України відбувається в умовах постійної зміни економічної кон'юнктури і непередбачуваності перспективи. Фінансово-економічні кризові явища в країні стали перешкодою для ефективного функціонування банківської системи, що гальмує розвиток підприємництва, сприяє занепаду виробництва, а згодом може призвести до економічного спаду в усіх сферах економіки.

Тому виникає нагальна потреба дослідження стабільності та стійкості банківського сектору, а також виділення рекомендацій щодо підвищення рівня стабільності банківської системи для забезпечення постійного економічного зростання.

Саме цим і визначається актуальність у дослідженні фінансової стійкості та стабільності банків та необхідність теоретичного узагальнення цих понять для вирішення проблемних аспектів з управління банківською системою.

Проблемам фінансової стійкості банків та її оцінки присвячено праці багатьох провідних зарубіжних і вітчизняних вчених. Зокрема, аналізу, оцінці та шляхам забезпечення фінансової стійкості банків значну увагу приділили такі зарубіжні науковці, як Е.Дж. Долан, Р.Дж. Кемпбелл, Р.Л. Міллер, П.С. Роуз, Дж.Ф. Сінкі, Дж.К. Ван Хорн та інші..

Теоретичним аспектам, проблемам регулювання, методам оцінки та аналізу, засадам управління фінансовою стійкістю приділили увагу такі вітчизняні науковці, як О.Д. Вовчак, Ж.М. Довгань, О.Д. Заруба, А.М. Мороз, М.І. Савлук, В.В. Вітлінський, В.П. Пантелєєв та С.П. Халява, Н.М. Шелудько, Л.А. Ключко, С.А. Святко, Є.В. Склеповий, Л.Ю. Петриченко, Р.І. Шіллер, В.М. Кочетков, О.В. Дзюблюк.

Незважаючи на чисельні теоретичні дослідження в сфері забезпечення фінансової стійкості та стабільності банківського сектору економіки, слабкість і вразливість вітчизняної банківської системи вказують на існування в ній проблем, що вимагає до себе постійної уваги і всебічного дослідження в нинішніх мінливих економічних умовах.

Метою роботи є дослідження теоретичних засад управління фінансовою стійкістю комерційних банків та розробка практичних рекомендацій щодо ефективних шляхів її забезпечення.

Завдання дослідження:

1) з'ясування сутності та складових фінансової стійкості комерційних банків;

- 2) визначення основних чинників фінансової стійкості комерційних банків;
- 3) дослідження методів оцінювання фінансової стійкості комерційного банку;
- 4) аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- 5) оцінка фінансової стійкості комерційного банку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- 6) аналіз впливу рівня прибутковості на фінансову стійкість банку;
- 7) визначення особливості побудови та застосування моделі лінійної регресії;
- 8) визначення шляхів підвищення рівня фінансової стійкості комерційного банку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

Об'єктом дослідження є процеси забезпечення фінансової стійкості комерційного банку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи управління фінансовою стійкістю комерційних банків і розробка рекомендацій щодо її покращення.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися такі методи дослідження: спостереження, сходження від абстрактного до конкретного для виявлення ознак фінансової стійкості та підходів щодо її визначення; порівняння, аналіз, синтез, індукцію, дедукцію для аналізу фінансової стійкості банків та визначення її основних елементів; моделювання для створення моделі.

Інформаційною базою дослідження є такі джерела інформації: положення законодавчих та нормативно-правових актів України з питань банківської діяльності та визначення фінансової стійкості банків, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених з питань оцінки фінансової стійкості комерційних банків, фінансова звітність ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2017 - 2021 роки, яка опублікована в поточних та річних звітах на офіційному інтернет-сайті банку.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок, включаючи 14 таблиць, 14 рисунків, 4 додатка і список використаної літератури із 40 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи забезпечення фінансової стійкості комерційного банку**» визначено теоретичні аспекти сутності та основні складові фінансової стійкості комерційного банку. Визначені чинники та особливості забезпечення

фінансової стійкості банку:.. Охарактеризовані особливості методів оцінювання фінансової стійкості комерційного банку.

У другому розділі *«Аналіз та оцінка фінансової стійкості комерційного банку (на прикладі АТ «Райффайзен Банк Аваль»)»* охарактеризована діяльність комерційного банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» на ринку банківських послуг України. Проведено аналіз основних показників діяльності банку АТ «Райффайзен Банк Аваль». Досліджені особливості забезпечення фінансової стійкості банку.

У третьому розділі *«Шляхи підвищення фінансової стійкості комерційних банків»* розглядаються можливості застосування методів економіко-математичного моделювання щодо прогнозування фінансової стійкості АТ «Райффайзен Банк Аваль». Також надані основні шляхи щодо підвищення фінансової стійкості комерційного банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».

ВИСНОВКИ

У дипломному дослідженні наведено теоретичні узагальнення та надано практичні рекомендації щодо шляхів забезпечення фінансової стійкості комерційних банків.

1. Фінансова стійкість банків відіграє важливу роль у формуванні довіри до банківського сектору. На основі опрацьованих робіт можна сформулювати визначення, яке, з нашої точки зору, найбільш широко характеризує дане явище: фінансова стійкість комерційного банку – це такий стан банківської установи, при якому вона є платоспроможною, ліквідною, має достатню величину регулятивного капіталу для покриття всіх можливих ризиків, пов'язаних із банківською діяльністю, і при цьому залишається достатньо рентабельною, тобто її активи використовуються максимально ефективно.

2. З урахуванням специфіки забезпечення фінансової стійкості банківського сектору здійснено систематизацію чинників, що на неї впливають. До екзогенних чинників відносимо економічні, глобалізаційні, фінансові, політичні та соціальні; до ендегенних – фінансово-економічні, організаційно-функціональні, юридичні та інформаційно-технологічні.

3. Аналіз систем та методів оцінювання фінансової стійкості комерційних банків у вітчизняній практиці дозволив зробити наступні висновки про те, що не вироблено єдиного підходу до визначення рівня фінансової стійкості комерційних банків. Основними індикаторами цього слугують економічні нормативи, що встановили органи банківського нагляду, а також визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELSO. Міжнародна система CAMELSO – це удосконалена бальна система, яка базується на поєднанні оцінки кількісних та якісних показників, бухгалтерського підходу та професійного судження, що дозволяє зрозуміти

загальний стан банку на основі стандартизованих критеріїв, що охоплюють усі напрямки його діяльності.

4. Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах АТ «Райффайзен Банк Аваль». За період 2018 - 2021 рр. банк збільшив масштаби своєї діяльності, про що свідчить постійне збільшення загальної суми валюти балансу на 62,25%, в тому числі зобов'язання збільшились на 69,11%. Власний капітал зріс на 25,78 %. Найбільшу питому вагу у пасивах банку складають зобов'язання (84-88%). Динаміка, склад і структура активів відповідає основним принципам і напрямкам розвитку банку, але розвиток активів далі вимагає їх коригування в напрямі підвищення питомої ваги кредитного портфеля та портфеля цінних паперів й уповільнення темпів приросту інших активів.

5. Далі було проведено аналіз показників фінансової стійкості. Фінансову стійкість банку можна аналізувати за рівнем прибутковості, рівню ризику і ступеня ліквідності. У світовій практиці фінансова діяльність комерційних банків регулюється за допомогою системи економічних нормативів ліквідності, встановлених центральними регулюючими органами з метою захисту клієнтів і вкладників банків, а також забезпечення фінансової надійності банків. Протягом аналізованого періоду всі нормативи ліквідності відповідають нормі.

Банк має хорошу забезпеченість власним капіталом і достатню надійність, бо має в достатку своїх коштів, які можна розміщати в кредити господарюючим суб'єктам та в інвестиції (Коефіцієнт надійності). Банк використовує можливості залучення додаткових коштів для розширення фінансових операцій. Про це свідчить значення коефіцієнта фінансового важеля, яке відповідає оптимальному. Впродовж чотирьох років значення коефіцієнта достатності капіталу відповідало нормативу. Тобто, це означає зростання захищеності власного капіталу вкладенням його також у свої власні капіталізовані активи — основні засоби та нематеріальні активи. Також банк значно посилив захист доходних активів власним капіталом. Про що свідчить поступове зростання показника коефіцієнта захищеності власного капіталу. Тобто частка власного капіталу розміщеного в нерухомість зросла. Так як нерухомість має сталу і, на теперішній час, високу вартість, то банк достатньо захистив власні кошти від інфляційного знецінення. Значення коефіцієнту мультиплікатора капіталу на протязі чотирьох років відповідає оптимальному результату (12 – 15). Оскільки власний капітал повинен покривати збитки за активами банку, то чим вищий рівень мультиплікатора, тим вищий ступінь ризику банкрутства банку. Водночас чим вищий мультиплікатор, тим вищий потенціал банку для більш високих виплат своїм власникам (акціонерам). Так як впродовж аналізованого періоду значення коефіцієнта мультиплікатора капіталу збільшувалось, то банк відкриває для себе можливості розширювати активні операції, які приносять прибуток.

6. Найбільш суттєвими показниками, що відображають рівень ефективності діяльності банку, досконалість його фінансової політики,

професіоналізм та злагодженість у роботі менеджерів є показники прибутковості і рентабельності банку. Провівши аналіз оцінку ефективності діяльності банку ми дійшли висновку, що банк функціонує ефективно, і зниження прибутковості діяльності банку не пов'язане з погіршенням рівня менеджменту, а з проблемами у всій банківській системі України.

7. Для прогнозування фінансової стійкості банків використовувалась модель лінійної регресії. Було отримано прогнозне значення показника чистого спреду банку на 2022 рік в розмірі 19,18%.

8. Перспективними напрямками щодо поліпшення фінансової стійкості комерційних банків України на фінансовому ринку повинні стати:

1) Підвищення ефективності роботи інституту персональних менеджерів на напрямку клієнтського бізнесу.

2) Встановлення пріоритету в частині розвитку роздрібних послуг та продажу стандартизованих масових продуктів.

3) Встановлення в якості цільового клієнта на корпоративному сегменті підприємств середнього і малого бізнесу.

4) Розширення мережі з основним орієнтиром на просування роздрібних продуктів, а так само кредитування малого і середнього бізнесу.

5) Вихід на ринок послуг проектного фінансування.

6) Збільшення масштабів бізнесу.

7) Збереження поточного рівня рентабельності капіталу та рентабельності активів.

8) Збільшення частки чистих непроцентних доходів у структурі сукупних доходів шляхом розширення номенклатури і обсягів надання комісійних послуг клієнтам.

9) Збільшення середніх обсягів бізнесу в розрахунку на одну точку продажів.

10) Розширення ресурсної бази за рахунок залучення коштів вітчизняних і іноземних банків, а також інших фінансових інститутів.

11) Забезпечення якісного зростання бізнесу за рахунок глибокого реінжинірингу і стандартизації ключових бізнес-процесів, підвищення якості і швидкості обслуговування клієнтів шляхом впровадження сучасних інформаційних технологій.

12) Подальша модернізація і розширення мережі операційних підрозділів з метою нарощування обсягів продажів банківських продуктів в середньостроковій перспективі.

Таким чином, запропоновані заходи, спрямовані на поліпшення фінансової стійкості банків України. Реалізація даних пропозицій позитивно позначиться на фінансовій діяльності аналізованих установ і вплине на кінцеві фінансові результати їхньої діяльності.

АНОТАЦІЯ

Петров Є. М. «Фінансова стійкість комерційного банку»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2022 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процеси забезпечення фінансової стійкості комерційного банку АТ «Райффайзен Банк Аваль». Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи управління фінансовою стійкістю комерційних банків і розробка рекомендацій щодо її покращення.

У роботі визначаються теоретичні засади забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. Проведений аналіз результатів діяльності банку та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені джерела формування фінансових ресурсів та напрямки їх використання, а також аналіз фінансової стійкості АТ «Райффайзен Банк Аваль» на основі нормативних показників.

В третьому розділі пропонуються шляхи підвищення фінансової стійкості АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Ключові слова: комерційний банк, фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність, прибутковість, ресурси.

ANNOTATION

Petrov E.M. "Financial stability of a commercial bank"

qualification work for a bachelor's degree in the specialty
"072 Finance, Banking and Insurance"
educational and professional program Finance, Financial Management and Insurance
Odessa National University of Economics, Odessa, 2022

The bachelor's thesis consists of three sections. The object of the study is the processes of ensuring the financial stability of the commercial bank JSC "Raiffeisen Bank Aval". The subject of research is the theoretical and practical foundations of managing the financial stability of commercial banks and the development of recommendations for its improvement.

The paper determines the theoretical principles of ensuring the financial stability of a commercial bank. The analysis of the bank's results of activity is carried out and the bank's position on the financial services market is determined. The sources of formation of financial resources and directions of their use, as well as the analysis of financial stability of JSC "Raiffeisen Bank Aval" on the basis of regulatory indicators are studied.

The third section offers ways to increase the financial stability of Raiffeisen Bank Aval.

Keywords: commercial bank, financial stability, solvency, liquidity, profitability, resources